

เพิ่มภาษีบุหรื "ลดคนสูบ ลดคนตาย" ได้อย่างไร?

• เพิ่มภาษีสกัด "เหยื่อ" บุหรืได้จริง

องค์การอนามัยโลกเปิดเผยข้อมูลชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มภาษีเป็นมาตรการที่สามารถลด "เหยื่อ" บุหรื ทั้งจำนวนผู้สูบและผู้เสียชีวิตด้วยโรคที่มีสาเหตุจากการสูบบุหรืได้จริง โดยระบุว่า

- ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในประเทศที่มีรายได้สูงหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว หากเพิ่มภาษียาสูบขึ้น ร้อยละ 10 จะลดการบริโภคยาสูบได้ถึง ร้อยละ 4 ในขณะที่หากเพิ่มภาษียาสูบสูงขึ้นในประเทศที่มีรายได้ต่ำหรือปานกลาง ดังเช่น ประเทศไทย จะทำให้สถิติการบริโภคยาสูบลดลงได้มากที่สุดถึง ร้อยละ 8
- นอกจากนี้ การเพิ่มภาษียาสูบสรรพสามิต ยังถือเป็นมาตรการที่สำคัญในการควบคุมการบริโภคยาสูบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จะเห็นได้จากรายงานขององค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) ได้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าหากมีการเพิ่มภาษียาสูบสรรพสามิตขึ้น ร้อยละ 50 ใน 22 ประเทศที่มีรายได้ต่ำ จะทำให้รัฐบาลเหล่านี้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 42,000 ล้านบาท ซึ่งหากนำภาษีที่ได้เพิ่มขึ้นนี้มาจัดสรรเป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายดูแลและรักษาสุขภาพ ให้แก่ประชาชนในประเทศที่มีรายได้ต่ำเหล่านี้ จะเป็นงบประมาณด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 50 เลยทีเดียว

ดังนั้น มาตรการการเพิ่มภาษียาสูบที่สูงขึ้น จึงเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการควบคุมการบริโภคยาสูบในกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันเด็กและเยาวชนที่คิดจะเริ่มต้นหรือเข้าถึงการสูบบุหรือีกด้วย

• ย้อนมองภาษีบุหรืเมืองไทย ถึงเวลาปรับใหม่ไม่เอาจรอช่า

ในกรณีของประเทศไทย ได้มีการนำมาตรการภาษีมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมยาสูบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรืซิการ์แรด รวม 10 ครั้ง จากอัตราภาษี ร้อยละ 85 ของราคาคาน้ำโรงงานมาเป็น ร้อยละ 87 ของราคาคาน้ำโรงงาน ในการปรับขึ้นภาษีครั้งล่าสุด เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555 ส่งผลให้ทำให้อัตราภาษีทั้งบุหรืในและต่างประเทศปรับขึ้นของละ 7-9 บาท

ผลที่เกิดขึ้นจากการขึ้นภาษีบุหรือย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการดำเนินมาตรการควบคุมยาสูบควบคู่กันไปอีกหลายด้าน ทำให้อัตราการสูบบุหรืมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ชี้ว่า มีความจำเป็นต้องทบทวนมาตรการภาษีเพื่อควบคุมยาสูบอีกครั้งโดยเร็ว ดังนี้

- อัตราภาษีสรรพสามิตบุหรืปัจจุบันอยู่ที่ ร้อยละ 87 ของราคาคาน้ำโรงงาน ในขณะที่ อัตราเงินเฟ้อในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 เท่ากับ ร้อยละ 3.30 และ ร้อยละ 3.81 จึงเท่ากับว่า ราคายุหรืถูกลงเมื่อเทียบกับค่าครองชีพ นอกจากนี้ การขึ้นภาษีครั้งสุดท้าย ซึ่งผ่านมาแล้ว 2 ปี ปัจจุบัน ผลด้านบวกจากการขึ้นภาษีในปี พ.ศ. 2555 ได้ผ่านพ้นไปแล้ว
- แม้ว่ามาตรการการเก็บภาษียาเส้นที่บริโภคเป็นบุหรืรมวนเอง ซึ่งในปี พ.ศ. 2555 ได้มีการปรับขึ้นเป็นครั้งแรก จากอัตรา 1 บาทต่อกิโลกรัมเป็น 10 บาทต่อกิโลกรัม พบว่า ให้ผลดีในการลดจำนวนผู้บริโภคบุหรืรมวน

เองในประเทศไทย กว่า 1 ล้านคน คือจากผู้บริโภคบุหรี่มีตนเอง 5.3 ล้านคนในปี พ.ศ. 2554 ลดเป็น 3.6 ล้านคนในปี พ.ศ. 2556 แต่พบว่าผู้สูบบุหรี่มีตนเองจำนวนหนึ่งได้หันไปสูบบุหรี่ซองราคาถูกแทน

- ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลไม่เคยขึ้นภาษีบุหรี่ซิกาแรตสูงกว่าค่าเงินเฟ้อ ด้วยข้อจำกัดของการขับเคลื่อนนโยบายภาษีในประเทศไทย เมื่อเทียบเคียงกับประเทศอื่นๆ ถือว่ามีประสิทธิผลระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดไม่สามารถใช้เครื่องมือทางนโยบายชนิดนี้ได้เต็มที่ประสิทธิภาพ
- ทุกวันนี้ ประเทศไทยยังยกเว้นการจัดเก็บภาษีจากใบยาสูบพันธุ์พื้นเมืองอยู่ ซึ่งอาจมีการนำยาสูบพันธุ์พื้นเมืองมาทำเป็นยาเส้นบรรจุซอง หรือนำมาทำเป็นยาเส้นผสมกับยาเส้นพันธุ์อื่นๆ เพื่อบรรจุซอง จะเป็นช่องทางให้พ่อค้าที่ต้องการเลี่ยงการเสียภาษีก้าวอ้างว่า ยาเส้นของตนทำมาจากยาสูบพันธุ์พื้นเมืองหรือมีส่วนผสมของยาสูบพันธุ์พื้นเมืองได้

● บุหรี่เถื่อน "ช่องโหว่" อันทำลาย

การให้มาตรการภาษีเพื่อควบคุมยาสูบให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ต้องมีมาตรการจัดการกับปัญหา "บุหรี่เถื่อน" ซึ่งลักลอบนำเข้าและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนกฎหมายภาษียาสูบควบคู่ไปด้วย

สถานการณ์ในระดับโลก พบว่า ในปี ค.ศ. 1995 การลักลอบนำเข้าบุหรี่ทุกประเทศในโลกประมาณ 4 แสนล้านมวน ซึ่งเท่ากับประมาณ 1 ใน 3 ของบุหรี่นำเข้าถูกกฎหมายทั้งหมด ส่วนในกรณีของประเทศไทย พบว่า รัฐสูญเสียรายได้จากการหลีกเลี่ยงภาษีบุหรี่ โดยเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2534-2549 ประมาณ ร้อยละ 11 ของรายได้แท้จริงจากภาษีบุหรี่ถูกกฎหมาย โดยในปี พ.ศ. 2549 รัฐต้องสูญเสียรายได้จากการหลีกเลี่ยงภาษีบุหรี่สูงถึง ร้อยละ 14 หรือมูลค่าแท้จริงประมาณ 4,508 ล้านบาท และจากข้อมูลผลการปราบปรามผู้กระทำผิด พ.ร.บ.ยาสูบของกรมสรรพสามิต พบว่า มีจำนวนของกลางและค่าปรับมีจำนวนไม่น้อย แต่แตกต่างกันระหว่างปี ระหว่างปี 3.5 ถึง 8 แสนของต่อปี และ 88 ล้าน ถึง 410 ล้านบาทต่อปี

ในการจัดการปัญหา "บุหรี่เถื่อน" เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสากลโดยตรง ช่องทางหนึ่งที่จะสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถจัดการกับปัญหานี้ได้คือ การลงนามรับรองการทำสนธิสัญญาใน พิธีสารว่าด้วยการขจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศสมาชิกของกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ซึ่งรวมถึงไทย ได้ผ่านขั้นตอนมีมติรับรองพิธีสารดังกล่าวแล้ว ในการประชุมประเทศสมาชิก ครั้งที่ 5 ณ ประเทศเกาหลีใต้ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555

● อุตสาหกรรมยาสูบแทรกแซงทุกวิถีทาง

การที่มีหลักฐานเห็นประจักษ์ว่า มาตรการทางภาษีส่งผลต่อการควบคุมยาสูบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิด "แรงต้าน" จากอุตสาหกรรมยาสูบระดับโลก ในการผลักดันไม่ให้ประเทศต่างๆ พัฒนามาตรการในเรื่องนี้ได้โดยง่าย

ล่าสุด มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ได้นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนความพยายามของอุตสาหกรรมยาสูบ เพื่อสร้างอุปสรรคต่อการพัฒนามาตรการทางภาษีเพื่อควบคุมยาสูบ เห็นได้จากความเคลื่อนไหวในขณะนี้ของ บริษัท ฟิลลิป มอริส ที่ออกแคมเปญรณรงค์ไม่ให้รัฐบาลขึ้นภาษีบุหรี่ โดยสนับสนุนให้มีการทำวิจัยถึงปริมาณบุหรี่ที่นักสูบในเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งประเทศไทยว่า มีอัตราบุหรี่หนักภาษีสูง โดยโทษว่ามีการเก็บภาษีสูงเกินไป รวมทั้งแสดงรายละเอียดโครงสร้างภาษีบุหรี่ไทยผ่านเฟซบุ๊ก "ชมรมผู้สูบบุหรี่ไทย หรือ ชมรมคนสูบบุหรี่" (Thai Smokers community, www.facebook.com/thaismokers) เชิญชวนให้ผู้สูบบุหรี่ไทยแสดงความคิดเห็นคัดค้านการขึ้นภาษี

*****